

Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 21. svibnja 2018.
DOI: 10.20901/pm.55.3.05

Ruske politike povijesti i Oktobarska revolucija

TIHOMIR CIPEK

Fakultet političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu

Sažetak

U ovom se članku, na primjeru odnosa prema Oktobarskoj revoluciji, analiziraju stranačke politike povijesti u današnjoj Rusiji. Najprije će se prikazati službena Putinova politika povijesti, odnosno politika povijesti Jedinственe Rusije, zatim sovjetsko-nostalgična pozicija Komunističke stranke Ruske Federacije te napokon imperijalno-konzervativna interpretacija Aleksandra Solženjicina, Ruske pravoslavne crkve i radikalno-desne Liberalno-demokratske stranke Rusije. Analiza je pokazala da se raspadom Sovjetskog Saveza raspao i njegov utemeljiteljski mit – Oktobarska revolucija više nema tu funkciju, nego se tumači s obzirom na stranačku politiku. Politika povijesti Putinove Jedinственe Rusije utemeljena je na ideji nacionalnog pomirenja, pa carističku i boljševičku povijest tumači kao izraz ruskog patriotizma. Prema toj interpretaciji, i crveni i bijeli bili su patrioti koji su nastojali izgraditi snažnu rusku državu. Komunističko, sovjetsko-nostalgično tumačenje naglašava da se pobjeda SSSR-a u Drugome svjetskom ratu može zahvaliti političkom poretku oblikovanom Oktobarskom revolucijom. U imperijalno-konzervativnom tumačenju Oktobarska revolucija je pak najveća duhovna katastrofa u ruskoj povijesti, kojom je srušena Rusija i njezin duhovni temelj, pravoslavlje. Analiza je pokazala da je Oktobarska revolucija u ruskoj javnosti postala sporedan događaj koji slave isključivo komunisti. Putinova politika povijesti oblikovala je novi utemeljiteljski mit ruske države, pobjedu u Drugome svjetskom ratu.

Gljučne riječi: politika povijesti, Oktobarska revolucija, Rusija, političke stranke, Vladimir Putin

Utemeljiteljski mit

Pokazalo se da svojim tumačenjima prošlosti politika povijesti služi tome da se legitimira ili delegitimira neka politička pozicija u sadašnjosti.¹ U tu svrhu svaka

¹ O razvoju politike povijesti kao politologijske discipline vidjeti rad Steve Đuraškovića (2008).

politika, pa i liberalna, oblikuje političke mitove. Nedvojbeno je da svaki politički mit počiva na mašti i pretjerivanju u interpretaciji, a neki i na potpuno izmišljenim činjenicama. No, to ne znači da mit ne pruža baš nikakav ključ za razumijevanje sadašnjosti, da se pomoću njega ne uvodi nekakav red u gomilu činjenica i njihova različita tumačenja. Uz pedagošku, politički mit ima i pokretačku funkciju. Dobro sročeni mit može pokrenuti i na političku akciju, a može služiti i kao sredstvo za “socijalizaciju duša” pomoću kojeg pojedinac postaje dio političke zajednice (Žirarde, 2000: 109). Ernst Cassirer (1985) definira mit kao simboličku formu pomoću koje ljudi razumiju svoj svijet. Smatra da su mit i rituali njegovog održavanja i upražnjavanja usko povezani te da predstavljaju važnu dimenziju političke stvarnosti. Mit proizvodi kolektivne emocije koje su često odlučujuće u političkom životu. Politički mit se također može tematizirati i kao dimenzija predočavanja svetoga u profanome političkom svijetu (Dörner, 1995). No, što pojedini politički mit zaista znači može se ustanoviti tek kada se vidi na što potiče – na kakvo političko djelovanje – i tko se njime i u koje svrhe služi, te osobito kakav tip novog morala može proizvesti (Schmitt, 1994).² Politički mit stoga se može definirati kao “uvjerenja koja dijeli velika grupa ljudi, koja se ne propituju i koja događajima i djelovanju daju određeni smisao” (Edelman, 1976: 110).

Značaj fenomena političkog mita nije propustio istaknuti ni Carl Joachim Friedrich, jedan od očeva teorije totalitarizma. On je politički mit definirao kao “priču o događajima iz prošlosti koja tim događajima iz prošlosti daje posebno značenje za sadašnjost i na taj način jača autoritet onih koji obnašaju vlast u određenoj zajednici” (1963: 49). Teoretičari političkih mitova jasno su pokazali da svi politički mitovi imaju određenu sakralnu dimenziju (Bottici, 2007; Flood, 2002). Politički mit ne govori isključivo o osnivanju ili revolucionarnom činu kojim je neka politička zajednica spašena, nego u pravilu vrlo jasno upućuje i na strukturalne značajke političke zajednice, na njezinu kozmologiju, te istovremeno vrši funkciju oblikovanja smisla, odnosno povezivanja građana u političku zajednicu koja dijeli temeljne vrijednosti i legitimacije poretka. To je od ključne važnosti za svako, pa tako i za demokratsko političko uređenje (Cipek, 2013).

Funkciju legitimacije političkog poretka Saveza Sovjetskih Socijalističkih Republika (SSSR), “domovine svjetskog proletarijata”, imala je Oktobarska revolucija. Ta je revolucija u službenim sovjetskim narativima bila stilizirana u utemeljiteljski mit. Zapravo je i sam Sovjetski Savez za pristaše komunizma bio mit. Vjernici te političke religije čak su razvili i posebni književni žanr koji francuski filozof Jacques Derrida (2012) naziva “povratci iz SSSR-a”. Neki se vraćaju s novim zanosom, neki se vraćaju razočarani, ali svi su upravo sovjetsku Moskvu smatrali sre-

² Funkciju utemeljiteljskog mita u suvremenoj hrvatskoj politici protumačio je Dejan Jović (2017).

dišnjom referentnom točkom iz koje se treba tumačiti komunistički projekt. Iz hrvatske književnosti u taj bi se žanr mogao uvrstiti "Izlet u Rusiju" Miroslava Krleže (Car, 2017). U nekom obliku Oktobarska revolucija i danas je orijentacijska točka u povijesti. Dobar suvremeni primjer upravo je teza Derridaa (1994) koji Oktobarsku revoluciju drži odlučujućim trenutkom u povijesti čovječanstva, događajem čije obećanje još nije ispunjeno.

Sakralizacija Oktobarske revolucije započinje Lenjinovom smrću, balzamiranjem i smještanjem njegovog tijela u mauzolej. Tako je stvorena relikvija nove marksističko-lenjinističke ideologije, jedno od kulturnih mjesta komunističke političke religije. Kult Lenjina trebao je omogućiti da vječito gori plamen Oktobarske revolucije. Usprkos tomu daljnji razvoj boljševičke teorije bio je ograničen potragom za autentičnom biti lenjinizma u kojoj je pravo tumačenje bilo u rukama svećenika revolucije sa Staljinom na čelu. Propast SSSR-a i komunističke diktature dovela je u pitanje i legitimnost Oktobarske revolucije. Pojavila su se nova suvremena tumačenja u kojima se zrcale ruske politike povijesti i ideologije novih političkih stranaka.³

Veliki domovinski rat umjesto Oktobarske revolucije

Politika povijesti Ruske Federacije počela se sustavno oblikovati tek s dolaskom na vlast Vladimira Putina. U vrijeme Jeljcinove vladavine ta politika zapravo i nije postojala. Naime, glavne ruske stranke nisu uspjele postići suglasnost čak ni oko glavnih ruskih državnih simbola. Parlament nije uspio ozakoniti ni himnu ni zastavu Ruske Federacije (Boban i Cipek, 2017: 260). Nesposobnost da se unutar ruske politike povijesti postigne dogovor proizlazio je iz dubokih ideoloških rascjepa u ruskom društvu. Jeljcin je vodio politiku radikalnog raskida sa svime iz komunističke prošlosti, a sebe proglašavao istinskim zapadnjakom. Oktobarsku revoluciju smatrao je nacionalnom tragedijom. Istovremeno je svoje suprotstavljanje komunističkim pučistima proglasio istinskom revolucijom. Revolucijom koja je slomila zadnje iluzije što su ostale iza Oktobarske revolucije. Nakon neuspjelog pokušaja puča u kolovozu 1991. godine ukinuta je proslava Oktobarske revolucije i zabranjen rad Komunističke stranke Sovjetskog Saveza. Zadnja vojna parada u Moskvi povodom Oktobarske revolucije održana je 7. studenoga 1990. godine.

Oktobarska revolucija više se nije službeno slavila. SSSR je proglašen komunističkom državom koja nije vodila računa o povijesti Rusije. Štoviše, tvrdilo se da je u SSSR-u ruski nacionalni identitet bio zapostavljen. Jeljcin se je, kao što je spomenuto, nastojao prikazati kao ruski nacionalist koji Rusiju vodi na Zapad. S druge

³ Detaljnije o ideologijama i politikama ruskih političkih stranaka vidjeti u Boban i Cipek, 2017.

strane, opozicija predvođena Komunističkom strankom Ruske Federacije (KSRF) slavila je Oktobarsku revoluciju kao povijesni događaj koji je omogućio stvaranje Sovjetskog Saveza, zemlje u kojoj se prema njihovu mišljenju živjelo dobro i ljudi su imali svoj ponos. Plaće i mirovine, iako su bile skromne, redovito su se isplaćivale. Ekonomska i duhovna kriza Jeljcinove vladavine davala je snagu njihovim tvrdnjama. Zbog toga je Jeljcin – boreći se da bude ponovo izabran za predsjednika u izbornoj kampanji 1996. godine uz pomoć američkih stručnjaka za odnose s javnošću – svoju vlast prikazivao kao jedinu pravu branu od neke nove krvave Oktobarske revolucije. U uvjeravanju javnosti pomogla su mu djela konzervativnih ruskih filozofa, zabranjenih u sovjetsko vrijeme, a koji su bili nostalgični za vremenima ruskog imperija. Ti su mislioci slavili pravoslavlje i carizam, naglašavajući da se radi o bitnim odrednicama ruskoga nacionalnog identiteta. Revoluciju su proglašavali esencijalnim zlom (*ibid.*: 262). Jeljcinova politika povijesti nije uspjela nadvladati prijepor između sovjetonostalgičara i imperijalnih nostalgičara u pogledu tumačenja prošlosti. Jeljcin je, doduše, pobjeđivao na izborima, ali se nakon njegovih pobjeda nije znalo kako pomiriti sovjetsku i carsku rusku prošlost. Jeljcinova politika povijesti jednostavno nije omogućavala formiranje temeljnih odrednica ruskoga nacionalnog identiteta. Na pitanje kao se politička elita treba odrediti prema dubokim podjelama potaknutim Oktobarskom revolucijom i dalje se čekao jasan odgovor. Njega je pokušala dati nova ruska politika povijesti koja je započela 2000. godine s dolaskom na vlast Vladimira Putina. “U osnovi tek je pod Putinom nastala klasična politika povijesti” (Makhotina, 2017: 219).

Zapravo, tek je Putin osvijestio da je vrlo važno uspostaviti ravnotežu između izgradnje državnih institucija i izgradnje simbola nacije. Zbog toga je politika povijesti koju provodi Putin najprije utvrdila temeljne državne i nacionalne simbole. Učinila je to simboličkim pomirenjem između carističke i boljševičke strane ruske povijesti. To je najviše došlo do izražaja u odabiru melodije sovjetske himne za novu himnu Ruske Federacije. Carska i revolucionarna vremena nastojala su se pomiriti i politikom državnih praznika. To ne znači da su se rehabilitirale ideje i sustav komunističke vladavine, nego se pokušao pronaći način da se komunističko vrijeme ugradi u povijesnu baštinu ruskog naroda. Dakle, kada zastava Crvene armije postaje zastavom vojske Ruske Federacije, to ne znači da se teži obnavljanju Sovjetskog Saveza, nego se radi o simboličkoj izgradnji ruske nacionalne države. Na taj je način vođi KSRF-a Genadiju Zjuganovu Putin oduzeo monopol nad raspolaganjem sovjetskom prošlošću. U svom govoru u parlamentu Ruske Federacije održanom 3. travnja 2001. godine Putin je naglasio da je “razdoblje ruske povijesti u kojem su se smjenjivale revolucije i kontrarevolucije završilo” te da je “stabilnost države izgrađena na solidnim ekonomskim temeljima blagoslov za Rusiju i njezin narod” (Putin, 2001). Stabilnost poretka nastoji se ostvariti tumačenjem prošlosti u kojem su sve sastavnice ruske povijesti spojene u jedinstven narativ. U toj pripovijesti Ok-

tobarska se revolucija koristi da bi se promicala ideja nacionalnog pomirenja. Revolucija je predstavljena kao nacionalna tragedija koja je dovela do bratoubilačkog rata. Glavna je teza da su revolucije naprosto kao takve veliko zlo jer se sve potrebne promjene mogu provesti mirno, pod vodstvom Putina i Jedinstvene Rusije. Umjesto Oktobarske revolucije Putinova politika povijesti pronašla je novi središnji događaj oko kojeg se svi Rusi mogu ujediniti. To je pobjeda SSSR-a nad nacističkom Njemačkom u Drugome svjetskom ratu, koja se slavi 9. svibnja kao “Dan pobjede nad fašizmom”. Taj zaključak nije donesen bez oklijevanja i lutanja. U vrijeme Jeljcina datum proslave Oktobarske revolucije, sedmi studenoga, pokušao se zamaskirati tako što se istog datuma počeo slaviti dan kada je 1612. godine Moskva obranjena od napada Poljaka (iako je Moskva zapravo obranjena 4. studenoga). Proglašen je novi praznik “Dan protjerivanja poljskog okupatora”, poslije preimenovan u “Dan sloge i pomirenja”. No, na kraju se postiglo samo to da je proslava Oktobarske revolucije ostala u domeni ruskih komunista i njihovog vođe Genadija Zjuganova. Putin nije ponovio Jeljcinovu pogrešku. Godine 2005. “Dan sloge i pomirenja” preimenovan je u “Dan narodnog jedinstva” i nije se više slavio sedmog, nego četvrtog studenoga. Na taj je način sedmi studenoga postao običan radni dan te se na dan izbijanja Oktobarske revolucije u Rusiji službeno više ništa nije slavilo. Postalo je jasno da politika povijesti Jedinstvene Rusije ne drži do Oktobarske revolucije. No, ipak je odlučeno da sedmi studenoga ne bude baš datum bez ikakvog značenja. Na taj dan slavi se “Dan vojnog poziva časti”. Riječ je o obilježavanju parade sovjetske vojske održane na Crvenom trgu 1941. godine povodom 24. godišnjice Oktobarske revolucije. Nakon parade vojnici su bili upućeni na front u borbu protiv nacističke Njemačke i njezinih saveznika. Njihova pobjeda nad fašizmom postala je utemeljiteljski mit Ruske Federacije. Deveti svibnja, datum sovjetske pobjede u Drugome svjetskom ratu, zamijenio je tako sedmi studenoga, dan Oktobarske revolucije. Potpuno je jasno da Putin odlučno odbacuje komunističku nostalgiju. Vladajuća stranka s jedne strane gradi nacionalnu državu, a s druge kapitalizam. Glavna “mantra” Kremlja je stabilnost, a ne revolucija. Putin se odlučio za tumačenje povijesti u kojem se naglašava nacionalno pomirenje.⁴ To se jasno vidi iz sljedeće poruke: “Pouke povijesti potrebne su nam prije svega za pomirenje, za učvršćivanje konsenzusa u društvu, u politici, između građana. Mi nećemo dozvoliti da netko unosi podjele, rane i gorčinu prošlosti u naše današnje društvo, da u svrhu vlastitih uskih političkih ili drugih interesa špekulira tragedijama iz prošlosti, kojima je praktički bila pogođena svaka obitelj u Rusiji...” (Putin, 2016).

⁴ Zanimljivo je da, za razliku od Putinovih konzervativaca, boljševici nisu marili za povijest. Njih je zanimala budućnost. Ta usmjerenost na budućnost bila je toliko isključiva da su na početku svoje vladavine čak ukinuli studij povijesti. Povijest se vraća u nastavne planove sovjetskih sveučilišta kao studijski smjer tek 1934. godine (Piwoszarow, 2017).

Ta je politika puna proturječja, ali djelotvorna. Car Nikolaj II. proglašava se dobrim državnikom, a istovremeno se štiju oni koji su zapovjedili njegovu likvidaciju. U središtu Moskve zadržan je mauzolej s mumificiranim tijelom vođe revolucije Vladimirom Iljičem Lenjinom, ali Oktobarska revolucija se ne slavi. Štoviše, proglašena je kontroverznim i tragičnim događajem. Kako je već istaknuto, jezgra službene politike povijesti Jedinствене Rusije politika je nacionalnog pomirenja. To je jasno istaknuo i ministar kulture Vladimir Medinskij kada je u Muzeju za suvremenu povijest Rusije, koji je nekada nosio ime Muzej revolucije SSSR-a, istaknuo da platformu za nacionalno pomirenje čini pet temeljnih postavki:

- a) priznanje nasljeđa povijesnog razvoja Rusije od vremena ruskog imperija preko SSSR-a sve do današnje Rusije;
- b) empatija s tragedijom društvenog rascjepa izazvanom događajima iz 1917. i građanskim ratom;
- c) poštovanje prema sjećanju na žrtve obiju strana u građanskom ratu;
- d) odbijanje terora kao političkog instrumenta;
- e) priznanje da je oslanjanje ‘bijelih’ na vanjske saveznike (intervencija zapadnih sila protiv revolucije) pri unutarnjopolitičkoj borbi bilo pogrešno (Makhotina, 2017: 227).

“Medinskij je pomirljivo zaključio da bi se i ‘bijele’ i ‘crvene’ s današnje točke motrišta moglo ubrojiti u patriote” (*ibid.*). Nema dakle dvojbe da su nacionalno pomirenje i ruski patriotizam središnje vrijednosti Jedinствене Rusije. S jedne strane, Putin se suprotstavio radikalnim ruskim desničarima (imperijalnim konzervativcima), koji bi Oktobarsku revoluciju izbrisali iz sjećanja nacije, a s druge komunistima, koji i dalje smatraju da Oktobarska revolucija treba biti utemeljiteljski mit. Suprotstavio im se politikom pomirenja, tako da su Februarska i Oktobarska revolucija – iako su prvu vodili ruski liberali i nacionalisti, a drugu internacionalistički orijentirani boljševici – spojene u jedinstven događaj i proglašene “Velikom ruskom revolucijom” (*ibid.*: 224). U politici povijesti ruske države komunistički internacionalizam Vladimira Iljiča Lenjina potisnut je u korist Staljinova ruskog nacionalizma. Josip Visarionovič Staljin, iako porijeklom Gruzijac, postao je veliki Rus i spasitelj ruske države. Pripadnost pravoslavlju Staljina je donekle rehabilitirala čak i u očima Ruske pravoslavne crkve. S druge strane, Lenjinu se zamjera njegov kozmopolitizam, dugi život u inozemstvu koji ga je navodno odnario, a radikalni ruski nacionalisti predbacuju mu i židovsko porijeklo. Kremlj mu pak zamjera potpisivanje Brest-Litovskog mira i kapitulaciju Rusije u Prvome svjetskom ratu. Bit vladajuće politike povijesti iskazao je Putin u već spomenutom obraćanju rekavši kako su “pouke povijesti potrebne... prije svega za pomirenje, za učvršćivanje konsenzusa u društvu, u politici, između građana”. Time je službena politika povijesti definirana kao politika nacionalnog pomirenja koja stavlja naglasak na okupljanje

svih “patriotskih” snaga. Takvu poruku šalje i Spomenik pomirenja “bijelih” i “crvenih” svečano predstavljen javnosti 7. studenoga 2017. godine na Krimu. Tim spomenikom trebalo se pokazati da je i za jedne i za druge Krim nedvojbeno dio Rusije. Temeljna poruka službene politike povijesti stoga glasi: Rusija iznad svega. To je ujedno i poruka središnjeg događaja ruske kulture sjećanja, Dana pobjede u Drugome svjetskom ratu. “Dan pobjede nad fašizmom” je “osnovna moralna legitimacija političkog poretka u Rusiji” (Segert, 2016: 21). Antifašizam je vrijednost koja se ne dovodi u pitanje, a Dan pobjede 63% ruskih građana razumije “kao dan pobjede sovjetskog naroda nad njemačkim fašizmom” (Levada, 2016b). U svrhu homogenizacije ruske nacije i slavljenja pobjede od 2015. godine održava se i mimohod “Besmrtni bataljon” u kojem sudionici nose slike svojih predaka, antifašističkih boraca. Ta se manifestacija najprije održavala samo u Rusiji, ali postupno je prihvaćaju Rusi širom svijeta. Na dan 9. svibnja održava se tako u mnogim većim gradovima svijeta, uključujući i New York. Riječ je o vrlo uspješnoj manifestaciji koja okuplja sve više ljudi.⁵ Treba zaključiti: sovjetska pobjeda u Drugome svjetskom ratu novi je utemeljiteljski mit Ruske Federacije.

Oktobarska revolucija kao urota Zapada

Za razliku od Putina koji smatra da je Rusija u civilizacijskom smislu dio Zapada, radikalni ruski nacionalisti upravo Zapad vide kao esencijalnoga ruskog neprijatelja. U ovom tekstu njihovo razumijevanje Revolucije bit će prikazano na primjeru istaknutih nacionalističkih intelektualaca. Prema njihovu mišljenju, boljševici su u Rusiju donijeli zapadnjačke vrijednosti i tako uništili “ruski svijet”. Paradoksalno, dok su Lenjina i boljševike smatrali nacionalnim izdajnicima jer su smatrali da su Rusiju prodali Zapadu, istovremeno su isticali da se Staljin vratio istinskim ruskim tradicijama: izgradnji svemoćne države (Makhotina, 2017: 222).⁶ Zahvaljujući propagiranju te teze u javnosti Staljinova popularnost raste, a Lenjinova pada.

Na neki način Staljin je za dio desne javnosti bio car nakon cara, a prema Putinovu tumačenju, za razliku od internacionalistički orijentiranog Lenjina, i pravi ruski domoljub. Staljin je stvorio snažnu vojsku, a imperijalni konzervativci vojsku su smatrali jezgrom carstva. Naglašavali su da je car Aleksandar III. imao potpuno pravo kad je izjavio da je “jedini pravi prijatelj Rusije njezina vojska i mornarica”.

⁵ Dana 8. svibnja 2018. godine u organizaciji antifašističkih udruga održana je i u Zagrebu (MAZ, 2018).

⁶ Putin također vidi Staljina kao osobu koja je čuvala rusko jedinstvo. Suprotno od Staljina, Lenjin je zastupao ideju prava sovjetskih republika na samoopredjeljenje do odcjepljenja. Putin je naglasio da je to “bila tempirana bomba za našu državost” (Putin, 2016, prema: Makhotina, 2017: 226). Ukratko, Putin smatra da je Lenjina njegov komunistički internacionalizam sprječilo da bude dobar ruski državnik.

Tablica 1. Koju od spomenutih povijesnih ličnosti najviše volite?

	1990.	1997.	2002.	2007.	2017.
Lenjin	67%	28%	36%	27%	26%
Staljin	8%	15%	22%	15%	24%
Nikolaj II.	4%	17%	18%	11%	16%

Izrađeno prema: Levada, 2017.

Osobito je zanimljiv i rast popularnosti cara Nikolaja II. To je uzrokovano ne samo drugačijom percepcijom Oktobarske revolucije nego i time što je Ruska pravoslavna crkva (RPC) proglasila Nikolaja II. svetim.

Radikalno nacionalističko tumačenje Oktobarske revolucije temelji se na tvrdnji da je Revolucija značila rušenje ruske države koju je tek Staljin uspio spasiti. Nacionalistička povjesničarka Natalija A. Naročnicka (2008) smatra da je Revolucija zadala strašan udarac ruskoj državnosti koja se oporavila tek zahvaljujući pobjedi u Drugome svjetskom ratu. Među ruskim imperijalistima rašireno je tumačenje Revolucije kao zavjere koja je organizirana u inozemstvu i koju je provela grupa marginalnih boljševika, inspirirana zapadnjačkim marksizmom, koju su predvodili Židovi. Prema tom tumačenju, boljševici su izdajice ruskog naroda koji su omogućili da Njemačka pobijedi Rusiju te su u ime internacionalizma uništili rusku državu i ruski narod.

Među zagovornicima nostalgije za imperijalnom Rusijom svojom se međunarodnom slavom dobitnika Nobelove nagrade za književnost ističe Aleksandar Solženjicin. On se zgraža nad slabošću cara Nikolaja II. koji se nije znao oduprijeti prozapadnim liberalnim predvodnicima Februarske revolucije. Solženjicin (2017) tvrdi da se to nije dogodilo zbog snaga liberalnog građanstva, nego zbog slabosti cara i njegove nesposobnosti da Revoluciji pruži odlučan otpor. Oktobarska revolucija je pak izazvana boljševičko-židovskom zavjerom, a ne strukturalnim slabostima carstva i ratnim zbivanjima (Solženjicin, 2003). Rušenje carstva je prema Solženjicinovu (2003) mišljenju ujedno bilo i rušenje pravoslavne ruske civilizacije. Također ističe da se ruska država treba odlučno suprotstaviti svim antidržavnim snagama, a kao glavnog zaštitnika države promovirao je Putina (Solženjicin, 2003; 2007). Solženjicin se u svakoj prilici trudi da predsjedniku Putinu iskaže poštovanje, i to unatoč tome što se njihove političke koncepcije zapravo jako razlikuju. Naime, Solženjicin je pristaša ideje Euroazije, koja inzistira na posebnosti ruske države. U njegovom učenju Rusija se treba potpuno odvojiti od Zapada jer predstavlja posebnu, samodovoljnu civilizaciju (Boban i Cipek, 2017: 278-283). Za razliku od

njega, Putin naglašava europske značajke Rusije te smatra da je Rusija i na Dalekom istoku još uvijek Europa.

Rusku nacionalističku ideologiju snažno zastupa i RPC. Shodno tomu, prema Oktobarskoj revoluciji ima izrazito negativan stav. Razlog za izbijanje Revolucije ne vidi u Prvome svjetskom ratu, siromaštvu, dobroj organizaciji boljševika, nego u tome što je oslabila pravoslavna vjera. U tom tumačenju pravoslavlje je prava duhovna osnova ruske nacije (Kiril, 2017). “Događaji iz 1917. i dramatične posljedice koje su uslijedile imali su duboke duhovne uzroke. Temeljiti prekid u tradicionalnom načinu života – ne govorim o administrativnom ili političkom modelu, nego o duhovnom i kulturnom samoidentitetu naroda – postao je moguć samo zato što je svakodnevni život ljudi, prije svega među elitama, izgubio nešto vrlo važno” (*ibid.*). Za razliku od radikalnih desničara, koji svu pozornost usmjeravaju na boljševike, crkveni dužnosnici smatraju da je sve zlo počelo već Februarskom revolucijom. RPC za slom carstva dakle krivi liberalizam i uvođenje parlamentarizma. Prema mišljenju pravoslavnog klera, uvođenje demokracije srušilo je carizam i uzrokovalo Oktobarsku revoluciju (Zimmerman, 2017: 264). U tome pravoslavnom narativu glavni je izvor zla zapadnjački liberalizam i napuštanje uvjerenja da je sva vlast dana od Boga, dok je Oktobarska revolucija samo posljedica otvaranja Rusije prema Zapadu (Alshanskaya, 2016: 188-189). U svom govoru studentskoj omladini Kiril (2008) je upozorio na negativni utjecaj liberalizma, odnosno materijalizma. Nadalje, RPC svojim povezivanjem Februarske i Oktobarske revolucije, liberalizma i boljševizma, zagovara povratak pravoslavlju kao nacionalnoj vjeri koja se mora emanirati u svim područjima ljudskog života. Riječju, klerikalizam. No, s druge strane, RPC je svjestan Putinove političke snage i činjenice da je u ruskom društvu religioznost zapravo više ritualna.⁷ Crkvu je iskustvo podučilo da je država, i to bez obzira na oblik vladavine, kroz cijelu rusku povijest dominirala nad crkvom. Nema, naime, dvojbe oko toga da su svjetovni ruski vladari zapovijedali crkvenim vladarima. Taj odnos ni danas se nije promijenio. Polazeći od te činjenice, RPC u osnovi podržava državnu politiku. To se, naravno, odnosi i na Putinovu politiku povijesti. Sinod RPC-a slijedi Putinovu politiku nacionalnog pomirenja, pa se pravoslavno svećenstvo nerado i dvosmisleno izjašnjava o Lenjinovu mauzoleju (Zimmerman, 2017). Više slobode uzima si RPC koji djeluje u inozemstvu. Taj dio RPC-a zalaže se za micanje mauzoleja i za promjenu imena ulica i trgova koji podsjećaju na revoluciju i boljševizam, tvrdeći da bi se na taj način “ruski narod pomirio s Bogom” (*ibid.*: 270).

Radikalno-desno tumačenje Oktobarske revolucije zastupa i Liberalno-demokratska stranka Rusije (LDSR) Vladimira Žirinovskog. Treba naglasiti da, osim

⁷ U Rusiji vjeronauk nije uveden u školsku nastavu. Ustav Ruske Federacije u članku 14. naglašava sekularni značaj države (Beyme, 2001: 10).

imena, ta stranka nema ništa liberalno.⁸ Radi se o nacionalističkoj stranci krajnje desnice (Boban i Cipek, 2017: 194). Za razliku od pravoslavnog klera koji u javnosti ipak zagovara Putinovu politiku pomirenja, Žirinovski je poznat po otvoreno šovinističkim izjavama. Radikalni ruski šovinizam vidi se i u njegovom tumačenju Oktobarske revolucije. Žirinovski tvrdi da je Revolucija rezultat antiruske urote te naglašava da su “herojima Sovjetskog Saveza u većini slučajeva proglašavani (...) oni koji nisu Rusi, iako su se u godinama rata prije svega borili i ginuli upravo Rusi”. “U parlamentu je”, tvrdi Žirinovski, “većina dolazila iz nacionalnih regija, iako su većinu u zemlji činili Rusi” (Žirinovski, 2017). Oktobarska revolucija tako je svedena na početak diskriminacije Rusa. U svojim stavovima Žirinovski se ne samo nastavlja na teze imperijalnog konzervativizma desnih intelektualaca i RPC-a nego ide i dalje udesno, pa sve one koji nisu ruske nacionalnosti proglašava neprijateljima. Neskriveni šovinizam razlikuje Žirinovskog od radikalnih konzervativaca, a i od Putinove desno-centrističke konzervativne politike.

Treba zaključiti da navedene ruske stranke svoj stav prema Oktobarskoj revoluciji izvode iz svojeg shvaćanja ruske nacije. Ako se smatra da su Rusi okruženi neprijateljima, onda se i Oktobarska revolucija vidi kao urota stranaca protiv ruskog naroda. Naravno, postoji i potpuno drugačija perspektiva. U tom viđenju Oktobarska revolucija ne samo da nije strana urota protiv Rusa nego je otpor ruskog naroda protiv strane invazije i početak izgradnje ruske države. To je aktualni stav ruskih komunista.

Oktobarska revolucija kao temelj nove Rusije

“Velika socijalistička Oktobarska revolucija” i danas je temeljni legitimacijski narativ ruskih komunista. I to usprkos tomu što su srušene sve dogme njihove političke religije. Umjesto državnog vlasništva uspostavljeno je privatno, umjesto dirigirane državne privrede slobodno tržište, umjesto jednostranačja višestranačje, umjesto ateizma raste religioznost i utjecaj RPC-a. Naposljetku, Putinova politika povijesti srušila je komunistički i sovjetski utemeljiteljski mit. “Velika socijalistička Oktobarska revolucija” počela se u najblažoj varijanti tumačiti kao proturječan povijesni događaj, a u radikalnoj kao katastrofa za ruski narod. Proslavu revolucije zamijenila je proslava pobjeda u “Velikome domovinskom ratu” (tako se u Rusiji naziva Drugi

⁸ U Rusiji je liberalno tumačenje Oktobarske revolucije potpuno marginalno. Stranka Jabolko koja zastupa liberalne ideje od 2007. godine nije zastupljena u parlamentu (Boban i Cipek, 2017: 194). Liberalna politika povijesti temelji se na tezi da je Februarska revolucija pozitivan događaj. Prema njihovom mišljenju carizam i feudalizam su morali propasti, ali je nakon toga trebalo doći razdoblje kapitalističke ekonomije i liberalne demokracije. Taj ruski put prema Zapadu prekinula je Oktobarska revolucija; liberali tvrde da je riječ o katastrofi, čijih se posljedica Rusija i danas ne može riješiti (Linčenko i Anikin, 2017: 381).

svjetski rat). A “Dan pobjede nad fašizmom” postao je središnji ruski državni praznik. Usprkos tomu što i sami slave Dan pobjede, ruski komunisti Oktobarsku revoluciju i dalje smatraju ne samo središnjim događajem ruske povijesti nego i bitnom odrednicom sveukupne suvremene svjetske povijesti (Zjuganov, 2017). No, i oni su je počeli tumačiti u ruskome nacionalnom ključu. KSFRF danas tvrdi da je Oktobarska revolucija zapravo temelj nove ruske države. U komunističkom tumačenju riječ je o povijesnom događaju koji je ruski narod spasio od intervencije zapadnih sila jer glavni neprijatelj revolucionara nisu bili pobornici carizma i kapitalizma, nego onaj neprijateljski Drugi, zapadni imperijalisti. Stoga smatraju da je boljševička revolucija ne samo uspjela pobijediti “najvažnije geopolitičke protivnike” nego i “obnovila i učvrstila rusku državnost” (Linčenko i Anikin, 2017: 374). Na taj su se način komunisti izjasnili kao ruski nacionalisti. Uostalom, to je i prije bila ideološka orijentacija dobrog dijela sovjetskih komunista uzrokovana sve većim slabljenjem Lenjinovog internacionalizma. Druga važna činjenica s kojom su se morali nositi bio je porast utjecaja pravoslavlja. Dok se 1989. godine u ispitivanjima javnog mnijenja samo petina ispitanika smatrala vjernicima, 2016. godine vjernicima se smatralo više od tri četvrtine Rusa (Levada, 2016: 166-167). Prilagođavajući se tim okolnostima, vođa ruskih komunista je i Isusa Krista proglasio prvim komunistom. “On je digao svoj glas za siromašne, za one u nuždi, za potrebite, za bolesne, za duhovno siromašne, za sve kojima ide teško, koji imaju teškoće. U tom bi smislu, kad bi još živio, marširao u našim redovima” (Linčenko i Anikin, 2017: 374). No, ni ta tvrdnja nije mogla oživjeti komunistički narativ. Naime, Lenjina se ni uz najbolju volju nije moglo proglasiti nasljednikom Isusa Krista, a “velika socijalistička Oktobarska revolucija” više nije bila neupitno pozitivan povijesni događaj. Sljedeća tablica to jasno pokazuje.

Tablica 2. Je li Oktobarska revolucija imala pozitivnu ili negativnu ulogu u ruskoj povijesti?

	XI. 1996.	X. 1999.	X. 2000.	III. 2014.	III. 2017.
Vrlo pozitivnu	19%	18%	17%	8%	10%
Uglavnom pozitivnu	28%	28%	32%	40%	38%
Uglavnom negativnu	21%	25%	22%	22%	25%
Vrlo negativnu	12%	10%	13%	6%	6%
Teško je reći	21%	20%	17%	24%	21%

Izrađeno prema: Levada, 2017.

Nema dvojbe da se Oktobarska revolucija polako potiskuje iz sjećanja, a temeljni legitimacijski narativ postaje sovjetska pobjeda nad nacizmom u Drugome svjetskom ratu. To nije nikakvo iznenađenje s obzirom na to da rezultati ankete iz srpnja 2016. godine pokazuju da je 65% ruskih građana imalo člana obitelji koji je sudjelovao u Drugome svjetskom ratu. Vojna parada povodom pobjede Crvene armije koja se 9. svibnja održava na Crvenom trgu u Moskvi vrlo je gledana. Televizijski prijenos 2016. godine je pratilo 67% građana, a ponos je pritom uistinu osjećalo 76% gledateljica i gledatelja (Levada, 2016a).

Također je nedvojbeno da manifestacija “Besmrtni bataljon”, kojom se odaje počast sudionicima antifašističke sovjetske borbe i pobjede protiv nacizma i fašizma u Drugome svjetskom ratu, uživa velik ugled u ruskoj javnosti. U svibnju 2016. godine bez ikakve zadržke podržavalo ju je 72% građana, dok je 19% smatralo da se radi o vjerojatno pozitivnoj manifestaciji (*ibid.*).

Zbog toga su i komunisti, poput svojih političkih protivnika Putinovih konzervativaca i radikalnih desničara, Oktobarsku revoluciju počeli povezivati s pobjedom SSSR-a nad fašizmom. Prema tvrdnjama ruskih komunista, Oktobarska revolucija spriječila je pobjedu fašizma.⁹ Zjuganov je ustvrdio da se u Drugome svjetskom ratu sovjetski “projekt” pokazao superioran “hitlerovskom” i “ruzveltovskom” (Linčenko i Anikin, 2017: 375). Sovjetski se poredak dakle prikazivao boljim od fašizma i liberalne demokracije, a glavna legitimacija izvodila se iz pobjede SSSR-a u Drugome svjetskom ratu. Komunisti su na taj način Oktobarskoj revoluciji upisivali sasvim novo značenje. Nastojali su je sačuvati u sjećanju ruske nacije pomoću nekoliko zakonodavnih inicijativa: tražili su, prvo, da se o ponovnom uspostavljanju dana Oktobarske revolucije kao državnog praznika raspiše referendum; drugo, zabranu iznajmljivanja Lenjinova mauzoleja u komercijalne svrhe i ponovno uvođenje počasne straže; i treće, donošenje zakona o posebnom statusu Crvenog trga (*ibid.*). Nijedna od navedenih inicijativa nije uspjela dobiti parlamentarnu podršku.

Svjesni da je u središtu suvremene ruske kulture sjećanje na pobjedu Sovjetskog Saveza u Drugome svjetskom ratu, komunisti brane tezu da te pobjede ne bi ni bilo bez pobjede boljševika 1917. godine (KPRF, 2017). Ta je teza sasvim jasno došla do izražaja u izjavi Genadija Zjuganova koji je prigodom polaganja cvijeća na spomenik Staljinu 5. ožujka 2017. naglasio da je Oktobarska revolucija spasila

⁹ Povezivanje komunističke revolucije s antifašizmom ujedno je i glavni argument koji u njezinu obranu koristi današnja radikalna ljevica organizirana u raznim antifa-udrugama. Uzmemo li u obzir današnje pozicije radikalne i ekstremne desnice te njihov ogorčeni antikomunizam, vidi se da taj stav nije bez osnova. Jasno je da konstruiranje komunističkog neprijatelja radikalnoj desnici zapravo služi da sakrije svoj antiliberalizam i antiprosvjetaljstvo (Cipek, 2017). Pregled antifa-udruga donosi Mark Bray (2017).

Rusiju. No, taj narativ nije šire prihvaćen, pa se na proslavi Oktobarske revolucije iz godine u godinu okuplja sve manje ljudi.

Zaključak

Ni liberalna ni komunistička kultura sjećanja nemaju velikih izgleda u suprotstavljanju Putinovoj politici povijesti. I to ne zato što ne posjeduju državne poluge moći, nego prije svega zato što su previše jednoznačne. Svaka od njih naglašava vrline samo jednog dijela ruske povijesti. Za razliku od toga, Putinova politika povijesti uistinu je poput samoposluge. Svatko si iz nje može uzeti samo ono što mu odgovara. Caristička i komunistička prošlost su se “pomirile” jer su obje protumačene kao epizode na putu prema izgradnji snažne Rusije – države utemeljene na ruskoj demokraciji i tržišnoj ekonomiji. To je formula kojom Putin jasno pobjeđuje, a njegova politika povijesti postaje široko prihvaćena. U njoj se zrcale nove crte ruskoga nacionalnog identiteta u kojem Oktobarska revolucija više nema središnje mjesto. Upravo suprotno, komunistički i socijalistički ideali potpuno su potisnuti, izgrađuje se kapitalizam i konzervativno društvo. Revolucija nema nikakvu ulogu u oblikovanju suvremenoga ruskog identiteta. U njegovom je središtu ruski patriotizam i nadmetanje sa Zapadom. Oktobarskoj revoluciji slobodarski potencijal pripisuju još samo radikalni ljevičari, ali njihov je narativ sve slabiji. Naime, Moskva više nije središte države u kojoj se nastoji ostvariti velika globalna komunistička utopija. Rusija je danas konzervativna zemlja koja izgrađuje kapitalizam. U duhu izgradnje nacionalne države oblikuju se i suvremene ruske politike povijesti. Ruska nacija puno je važnija od Revolucije. Uloga Oktobarske revolucije u ruskim se politikama povijesti promijenila od utemeljiteljskog mita Sovjetskog Saveza koji je pružao nadu čitavom čovječanstvu do prijepornog događaja koji polako, usporo sa slabljenjem komunističke utopije i raspadom SSSR-a, nestaje iz kulture sjećanja. Danas Oktobarska revolucija više nije u središtu borbe za “kulturnu hegemoniju”; na njezino mjesto stupila je borba za očuvanje ideala prosvjetiteljstva i Francuske revolucije.

LITERATURA

- Alshanskaya, Alena. 2016. *Der Europa-Diskurs der Russischen Orthodoxen Kirche (1996–2011)*. Peter Lang Verlag. Frankfurt.
- Beyme, Klaus von. 2001. Institutional Engineering and Transition to Democracy, u: Zilonka, Jan (ur.): *Democratic Consolidation in Eastern Europe*. Oxford University Press. Oxford: 3-24.

- Boban, Davor i Cipek, Tihomir. 2017. *Politički sustav Rusije*. Plejada i University Press. Zagreb i Sarajevo.
- Bottici, Chiara. 2007. *A Philosophy of Political Myth*. Cambridge University Press. Cambridge.
- Bray, Mark. 2017. *Antifa: The Anti-Fascist Handbook*. Melville House. London.
- Car, Milka. 2017. Oktobarska revolucija i Miroslav Krleža 1917. godine. *Književna smotra. Časopis za svjetsku književnost*, (185), 3: 45-53.
- Cassirer, Ernst. 1985. *Filozofija simboličkih oblika*. Dnevnik, Književna zajednica Novog Sada. Novi Sad.
- Cipek, Tihomir. 2013. Funkcija političkog mita. O koristi mitskog za demokraciju. *Anali Hrvatskog politološkog društva*, (9), 1: 7-19.
- Cipek, Tihomir. 2017. The Spectre of Communism Is Haunting Croatia. The Croatian Right's Image of the Enemy. *Politička misao*, (54), 1-2: 150-169.
- Derrida, Jacques. 1994. *Specters of Marx: The State of the Debt, the Work of Mourning, and the New International*. Routledge. London.
- Derrida, Jacques. 2012. *Za Moskvu u oba pravca*. Karpos. Loznica.
- Dörner, Andreas. 1995. *Politischer Mythos und symbolische Politik. Der Hermann-Mythos. Zur Entstehung des Nationalbewußtseins der Deutschen*. Westdeutscher Verlag. Opladen.
- Đurašković, Stevo. 2008. Politike povijesti: pregled razvoja discipline u Hrvatskoj i Slovačkoj. *Politička misao*, (45) 3-4: 201-220.
- Edelman, Murray. 1976. *The Symbolic Uses of Politics*. University of Illinois Press. Urbana/Chicago.
- Flood, Christopher. 2002. *Political Myth. A Theoretical Introduction*. Routledge. New York.
- Friedrich, C. Joachim. 1963. *Man and His Government: An Empirical Theory of Politics*. McGraw-Hill. New York.
- Jović, Dejan. 2017. *Rat i mit. Politika identiteta u suvremenoj Hrvatskoj*. Fraktura. Zaprrešić.
- Kalinjin, Il'ja. 2011. Nostalgic Modernization. The Soviet Past as 'Historical Horizon'. *Slavonica*, (17), 2: 156-166.
- Kiril. 2008. Митрополит Кирилл встретился со студентами Сретенской Духовной семинарии. <http://mospat.ru/archive/2008/12/43751/> (pristupljeno 22. siječnja 2018).
- Kiril. 2017. Слово Святейшего Патриарха Кирилла в праздник Собора новомучеников и исповедников Церкви Русской после Литургии в Храме Христа Спасителя. <http://www.patriarchia.ru/db/text/4798486.html> (pristupljeno 22. siječnja 2018).

- KPRF. 2017. Октябрьская революция стала спасением для России. <https://msk.kprf.ru/2017/11/07/33278/> (pristupljeno 22. siječnja 2018).
- KPRF. 2017a. Свет Великого Октября зовет в будущее! <https://msk.kprf.ru/2017/11/16/33695/> (pristupljeno 22. siječnja 2018).
- KPRF. 2018. Ленин жив! <https://msk.kprf.ru/2018/04/22/41240/> (pristupljeno 27. travnja 2018).
- Kubser, Jan. 2017. Was nach hundert Jahren bleibt. Russland und der Rote Oktober 1917. *Osteuropa*, (67), 6-8: 231-241.
- Levada. 2016. Russian Public Opinion 2013-2015. Levada centar. Moskva (pristupljeno 12. studenog 2017).
- Levada. 2016a. Victory Day Parade. <https://www.levada.ru/en/2016/06/10/13544/> (pristupljeno 12. studenog 2017).
- Levada. 2016b. Church. <https://www.levada.ru/en/2016/04/05/church/> (pristupljeno 12. studenog 2017).
- Levada. 2017. The October Revolution. <https://www.levada.ru/en/2017/04/21/the-october-revolution/> (pristupljeno 12. studenog 2017).
- Linčenko, Andrej; Daniil Anikin. 2017. Revolution schlecht, Tradition gut. Russlands Parteien und die Oktoberrevolution. *Osteuropa*, (67), 6-8: 371-382.
- Makhotina, Ekatarin. 2017. Keine Experimente. Russlands Geschichtspolitik und die Revolution. *Osteuropa*, (67), 6-8: 211-230.
- MAZ. 2018. <http://www.maz.hr/2018/04/22/mimohod-sjecanje-na-heroje-antifasisticke-borbe/> (pristupljeno 9. svibnja 2018).
- Medinski, Vladimir. 2015. *Война. Мифы СССР. 1939-1945*. Olma. Moskva.
- Naročnicka, A. Natalija. 2008. *Rusija i Rusi u svetskoj istoriji*. Srpska književna zadruga. Beograd.
- Piwowarow, Juri. 2017. Stalin wurde verschont. *Die Tageszeitung*, 7. studenog 2017, 11-12.
- Putin, Vladimir. 2001. Послание Федеральному Собранию Российской Федерации. <http://kremlin.ru/events/president/transcripts/21216> (pristupljeno 14. prosinca 2017).
- Putin, Vladimir. 2016. Послание Президента Федеральному Собранию. <http://kremlin.ru/events/president/news/53379> (pristupljeno 15. prosinca 2017).
- Riklin, Mihail. 2010. *Komunizam kao religija – Intelektualci i oktobarska revolucija*. Fraktura. Zapresić.
- Schmitt, Carl. 1994. *Die Diktatur: Von den Anfängen des modernen Souveranitätsgedankens bis zum proletarischen Klassenkampf* (1921). Duncker&Humblot. Berlin.
- Segert, Jens. 2016. Geschichtsdiskussionen als Politikersatz. <http://www.laenderanalysen.de/russland/pdf/RusslandAnalysen324.pdf> (pristupljeno 22. travnja 2018).

- Solženjicin, Aleksander. 2003. Solzhenitsyn breaks last taboo of the revolution. <https://www.theguardian.com/world/2003/jan/25/russia.books> (pristupljeno 25. travnja 2018).
- Solženjicin, Aleksander, 2007. I Am Not Afraid of Death. The October Revolution is a Myth. <http://www.spiegel.de/international/world/spiegel-interview-with-alexander-solzhenitsyn-i-am-not-afraid-of-death-a-496003-2.html> (pristupljeno 11. prosinca 2017).
- Solženjicin, Aleksander. 2017. *The Red Wheel. March 1917*. University of Notre Dame Press. Notre Dame.
- Synod. 2017. His Holiness Patriarch Kirill Says the October Revolution Was Caused by the Spiritual Degradation of the People. http://www.synod.com/synod/eng2017/20170126_enpkoctoberrevolution.html (pristupljeno 22. travnja 2018).
- Zimmermann, Margarete. 2017. Einheit und Versöhnung. Die Orthodoxe Kirche und die Erinnerung an die Revolution. *Osteuropa*, (67), 6-8: 259-272.
- Zjuganov, Genadij. 2017. Геннадий Зюганов: Ничто не перечеркнет значение и величие Октября. <http://www.rline.tv/news/2017-11-05-gennadiy-zyuganov-nich-to-ne-perecherknet-znachenie-i-velichie-oktyabrya/> (pristupljeno 27. veljače 2018).
- Zjuganov, Genadij. 2017a. Только воля Ленина и Сталина спасла Россию от полного распада. <https://kprf.ru/party-live/cknews/162989.html> (pristupljeno 27. veljače 2018).
- Žirarde, Raul. 2000. *Politički mitovi i mitologije*. Biblioteka XX vek. Beograd.
- Žirinovski, Vladimir. 2017. Владимир Жириновский: 1917 год положил начало дискриминации русских. https://ldpr.ru/events/Zhirinovsky_1917_marked_the_beginning_of_Russiandiscrimination/ (pristupljeno 22. ožujka 2018).

Tihomir Cipek

RUSSIAN POLITICS OF HISTORY
AND THE OCTOBER REVOLUTION

Summary

Using the example of their views on The October Revolution (1917), in this text the parties' politics of history in contemporary Russia are being analysed. First, we examine the official politics of history of Vladimir Putin and his party – United Russia's history. Then we move on to analysing the Soviet-nostalgic position of the Russian Federation's Communist Party, and finally the imperialist-conservative interpretation of Aleksandr Solzhenitsyn, the Russian Orthodox Church and the radical-right, such as the interpretation of the Liberal Democratic Party of Russia. The analysis has shown that with the

collapse of the Soviet Union its constitutive myth has been also broken apart. The October Revolution no longer has the function of the essence of the official myth, but it is interpreted in terms of party politics. Putin's United Russia's policy of history is based on the idea of national reconciliation, where both the tsarist and Bolshevik histories are approached as the expression of Russian patriotism, under different circumstances. According to this interpretation, both *Reds* and *Whites* were patriots who were trying to build a strong Russian state. The Communist, e.g. Soviet-nostalgic interpretation emphasized that the victory of the USSR in the Second World War should be thanked to the political order established by the October Revolution. In the imperial conservative interpretation, the October Revolution is the greatest spiritual disaster in Russian history, which demolished the state and Orthodoxy as its religious basis. The public opinion surveys conducted in Russia show that the October Revolution has become a second-rate event, which is celebrated exclusively by the Communists. Putin's policy of history has thus shaped the new founding myth of the Russian state, based not on the October Revolution but on Soviet (Russian) victory in the Second World War.

Keywords: Politics of History, October Revolution, Russia, Political Parties, Vladimir Putin

Tihomir Cipek je redoviti profesor u trajnom zvanju na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Kontakt: **Tihomir Cipek**, Fakultet političkih znanosti, Sveučilište u Zagrebu, Lepušićeva 6, 10000 Zagreb. E-mail: tihomir.cipek@fpzg.hr